

**David
GROSSMAN**

**Inima
gânditoare**

Despre Israel și Palestina

Traducere de Ioana Aneci

POLIROM
2024

Netanyahu pretinde că victoria lui la ultimele alegeri – pe care le-a câștigat cu o marjă de 30.000 de voturi – îi conferă dreptul să facă ceea ce el numește „reformă”. Și totuși, cetățenii israelieni nu au votat ca să permită o acțiune atât de drastică. Practic, schimbările care străbat acum etapele procesului legislativ înseamnă că prim-ministrul – în cazul de față, Netanyahu – va avea posibilitatea de a lua orice decizie consideră necesară, fără să țină cont de dorințele, principiile sau bunăstarea a jumătate de națiune.

Fiecare israelian aparține unei minorități sau alteia. Fiecare dintre noi ar putea să fie o victimă a abuzului în temeiul unei legi sau al alteia, să facă obiectul discriminării instituționalizate pe criterii de sex, rasă, religie, naționalitate sau orientare sexuală. Iată unul dintre motivele pentru care sute de mii de israelieni ies în stradă în fiecare săptămână ca să protesteze împotriva acestui puci nechibzuit. Ei cer oprirea imediată a dezbaterii acestor legi antidemocratice, urmată de negocieri serioase și corecte privind viitoarele atribute ale sistemului judiciar al Israelului. Până în momentul în care scriu aceste rânduri, Netanyahu și ai lui au refuzat chiar și să-și încetinească pentru o clipă tăvălugul legislativ, iar protestatarii nu se lasă nici ei mai prejos: blochează șosele, umplu piețele orașelor, dau peste cap viața de zi cu zi. Întregul stat este prins în capcana acestui haos, unde s-au înstăpânit frica și îngrijorarea.

Următoarele zile vor fi esențiale pentru viitorul țării. Ar fi destul un singur glonț ca să mute drama în cu totul alt punct, unde membrii ambelor tabere ar lua legea – sau mai degrabă nelegiuirea – în propriile mâini, generând o realitate cu mult mai terifiantă decât cea în care trăim acum. Însă, chiar dacă acest scenariu de coșmar nu se materializează, Israelul tocmai învață pe propria piele o lecție despre sine însuși.

Cu ce să încep? Poate cu consternarea provocată de cât de rapid și-au pierdut majoritatea israelienilor sentimentul că au putere și că trăiesc în siguranță, sentiment care păruse atât de viguros, încât friza aroganța, iar acum s-a topit într-o teamă că patria lor – și poate, în curând, și casa lor – va fi mistuită de flăcări.

Studiourile televiziunilor și radiourilor sunt pline de înțelepți care profetesc un război civil. Elemente de dreapta îi atacă pe protestatari cu pumnii, cu gaze lacrimogene și chiar și cu grenade paralizante. Au fost tentative de a da cu mașina peste protestatari. Se vorbește despre „sânge pe străzi” și despre „distrugerea celui de-al Treilea Templu”, cu ecouri sfâșietoare ale unor amintiri istorice traumatice.

Poate oare un străin să înțeleagă această trecere amețitoare de la sentimentul unei puteri extraordinare la fragilitatea și neliniștea care au cuprins deodată o nație întreagă? Fără a înțelege acest mecanism al psihicului național, nu sunt sigur că „israelienii” pot

fi descifrați. Iar poate cea mai importantă poveste a israelității este astăzi spulberarea unei iluzii pe care toți liderii israelieni s-au străduit atâta s-o alimenteze: iluzia miraculoasei noastre unități naționale, spre care se presupune că ar trebui să năzuim cu toată ființa. Acum, că fisurile din societatea noastră au ieșit la iveală, e limpede și cât de fragilă și de falsă a fost mereu această așa-zisă unitate și cât de ostile își sunt diferitele sale elemente constitutive și credințele lor.

Căci cum poate exista unitate veritabilă între facțiuni care se consideră reciproc o adevărată amenințare existențială? Cum poate exista unitate dacă de fapt noi nu am depus eforturi naționale, civice pentru a combate furia, ostilitatea și afrontul care s-au intensificat în așa măsură, încât ideea de a rupe țara în două, în „Israel” și „Iudeea” timpurilor biblice, începe să pară demnă de luat în seamă?

Cum poate exista unitate, de exemplu, între sutele de mii de coloniști ce și-au însușit porțiuni considerabile din teritoriile ocupate din Cisiordania, pe care le consideră pământuri strămoșești ce le-au fost date de Biblia însăși, și, la polul opus, acei israelieni care îi percep pe coloniști drept principalul obstacol în calea unui acord de pace între Israel și palestinieni sau, cu alte cuvinte, acei israelieni în opinia cărora coloniștii reprezintă cea mai mare amenințare pentru viitorul copiilor lor?

Și cum rămâne cu cei peste un milion de evrei ultraortodocși ce refuză să-și trimită copiii în armată pentru că, potrivit credinței lor, rugăciunea și studiul Torei sunt cele care garantează continuarea existenței poporului evreu? Cum poate exista unitate sau măcar un parteneriat rezonabil între ei și israelienii ai căror fii și ale căror fiice au obligația legală de a face până la trei ani de serviciu militar, unii dându-și viața pentru țară?

De atâția ani, de când a fost proclamat Statul Israel, majoritatea israelienilor acceptă aranjamentul ăsta sucit, prin care religia se agață de politică precum iedera, se hrănește din ea și le dictează tuturor celorlalți israelieni un mod de viață ce lor le este străin. Oare acum facem primii pași perceptuali către o separare între religie și stat?

Mai sunt și alte probleme, alte buboaie – statutul cetățenilor arabi ai Israelului, de exemplu –, care au rămas nerezolvate în cei 75 de ani de când există statul acesta, persistând într-un echilibru neverosimil și aproape miraculos. După undele de șoc ale ostilității și urii reciproce stârnite de actualul guvern, chestiunile acestea s-ar putea să cam necesite soluții reale și să forțeze crearea unei noi ordini, a unui contract revizuit între diferitele triburi de israelieni – și între fiecare dintre ei și statul lor.

Iar despre ocupație – nici păs. Liderii mișcării de protest au decis în mod înțelept să suspende – cel

puțin deocamdată – dezbaterea crucială care scindează societatea israeliană de 55 de ani, de când Israelul a ocupat Cisiordania și Fâșia Gaza. Chiar și unul ca mine, care luptă împotriva ocupației de peste două decenii, recunoaște – deși cu tristețe – că o dezbatere publică privind ocupația pur și simplu ar dezarma și ar dezbină mișcarea de protest, îndepărțând segmente mari ale populației. În momentul de față, majoritatea israelienilor pur și simplu nu sunt în stare să privească judicios ocupația. Nu încă. Dar mă consolez oarecum cu faptul că unele chestiuni politice și sociale care stagnează de atâția ani, ca o apă stătută, poate vor începe să se mai miște acum. Și poate că perspectiva unei noi debateri privind chestiunea ocupației va reapărea într-un mod diferit, creativ, mai îndrăzneț și va începe să sensibilizeze conștiința oamenilor.

Sub tălpile noastre se mișcă plăci tectonice. Îmi închipui că aceia care încearcă să deturneze țara, care au îndrăzneala să rescrie sistemul juridic israelian, nu se așteptau să întâmpine o rezistență atât de generalizată și de înverșunată. Se pare că până și protestatarii, cei care contestă așa-zisa reformă, sunt surprinși de propriile resurse de fervoare, patimă și curaj. Sute de corporații și organizații, indivizi printre care și foști membri ai Shin Bet* și ai Mosadului, directori

* Agenția israeliană care răspunde de securitatea internă a țării (n.tr.).

ai unor companii din domeniul tehnologiei, piloți de la El Al* și multe alte entități publice și private, îngroașă rândurile protestatarilor de la o zi la alta. Mii de rezerviști, care constituie coloana vertebrală a armatei, au anunțat că nu se vor prezenta la datorie. Au ieșit în stradă chiar și bătrâni din azile, în scaune cu rotile, protestând împotriva a ceea ce văd drept distrugerea statului pentru care au luptat.

Ani de-a rândul, mulți dintre acești activiști – în special cei mai tineri dintre ei – au fost acuzați că sunt egoiști, cinici, răsfățați sau că nu au nici rădăcini, nici vreun sentiment de apartenență la țara lor. Și li s-a adus cea mai gravă acuză în Israel: că nu sunt patrioți. Dar apoi a apărut această mișcare socială de amploare și, spre uimirea tuturor, i-a determinat pe sute de mii de israelieni să scoată la lumină rezerve mai vechi și mai noi de identitate, valori, apartenență și chiar să-și mărturisească iubirea față de Israel – sentiment considerat înainte nelalocul lui în unele cercuri.

Oameni care decenii de-a rândul nu au arborat steaua alb-albastră a lui David care se află pe drapelul național al Israelului o flutură acum la demonstrații, cam stângaci, dar cu mândrie, recuperând ceea ce și-a apropiat dreapta. Mulți israelieni au descoperit

* Cea mai mare companie aeriană din Israel. Cei mai mulți piloți de la El Al au făcut parte din Forțele Aeriene Israeliene (n.tr.).